

Projekt: „Erinevus rikastab – kogemuste vahetamise õppereis“

Õppereis oli osalejatele tasuta. Rahastus: Teadmussiirde ja Teavituse meede

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Järelmõtteid õppereisist jagab osaleja Eha Metsallik

Projektijuht Marianne oli valinud õppereisile uskumatult vahva “pealektori” – *Eesti mesinduse Grand Old Man* **Antu Rohtla** – kogu õppereisi vältel infot jagama. Haruldase mäluga ning äärmiselt suurte kogemustega mesinik, mu meelest hetkel parima mesinduslektor – pikka iga temale veel... Ausalt öelda on erialane asjatundlikkus väga oluline, kuna ma näiteks nii mõnegi teise lektori õppereisil ei oleks osalenud. Hindan kõrgelt just erialast/päris praktilise mesinduse osas suure kogemusega inimest. Ning Antu Rohtla, lisaks mesindusele, oskas ka ümbritsevast loodusest, mis bussiaknast paistis, põnevust välja võluda. Näiteks sõitsime läbi kohast, kus kunagi filmiti “Nukitsameest” ning kus Antu oli Sulev Nõmmiku asemel vanaisast mesinikku mänginud, sest Sulev Nõmmik ei olnud nõus mesilastega sõbrustama jne. Antu Rohtlas on koos nii akadeemiline haridus, kui ka pika elu jooksul

õpitud ja kogetud n. ö. talupojatarkus...

Olen tüdinenud paralleelmaailmadest, mis ka Eesti mesinduses toimub. N.ö. tollest talupoja tarkusest jääb vajaka – mesindusalastes sõnavõttudes on lubamatut võhiklikkust, kui tegeliku eluga kokku ei puutu ning teadmised on vaid akadeemilised.

Tegelikult tahan teha ülistuslaulu – kolme päeva jooksul külastatavatele maaettevõtjatele: vingetele, töökatele, nutikatele ja tõesti “kahe jalaga maal” tegutsevatele, talupojatarkusega inimestele!

Reede. 25. september

Päevane marsruut: Viljandi – Polli – Hummuli – Valga

Kohakülastus Hummulis – mesinik Eston Loos

Rõõmsameelne noorepoolne mesinik, kes on juba aastaid ratastoolis. Aasta Mesiniku tiitel 2018 omistati temale põhjusega. Ta teeb koostööd õemehe Siimuga. Ka tavalisel mesinikul on mesiniku raskes töös abilist vaja, rääkimata ratastoolis liikujale. Kuid Eston on uskumatult kohanenud, kohandanud läbimõeldult ja kaasajastatault vastavalt oma vajadustele mesinikuks olemise töö ja tehnoloogia. Eston koos õemehega on oma suurele mesindusele (umbes 150 mesilaspere) suutnud rajada kaasaegse käitlemishoone, vurritamise – pakendamise liini ja palju muud.

Ettevõttes on ka viis kalakasvatuse tiiki ja noorem põlvkond tegeleb ratsaspordiga. Hobused olidki

esimesed, kes meie bussi uudistama tulid.

Lõunasöök Valgas Sineli baaris - militaarmuuseumi territooriumil.

Sellist šnitslit, mis kattis terve suure praetaldriku + kogu ülejäänud lisad, pole küll elus varem näinud.

Haruldaseks kultuuripärliks kujunes juhuslikult teeäärseks vahepalaks Barklay de Tolli mausoleumi külastus, kus juhtus kohal olema võrratu giid. Isegi kohalikud olid üllatunud ja vaimustuses.

Kohakülastus Hummulis – Ülle ja Andrus Pareki talutegevused (Ülle Parek Aude talu FIE)

Aude talu- ettevõtluses on nii aiandus kui mesindus teineteist täiendamas. Haruldane sünergia näide: suurtel aladel mustsõstra, maasika, vaarika, mustika jt. marjade istandused ning puuviljade kasvatus. Sealt aiandusest ei puudunud vist midagi – olid ka viinamarjad ning jõhvikad, lisaks köögiviljad + lillekasvatus. Tolmeldajad (35 mesilasperet – kahes grupis) ju omast käest olemas – hea saagi garantii. Mesinduse osaga sai tutvuda paari tunni jooksul – nii mesilas, kui ka käitlemise seadmeid uurides ning plusse/miinusid arutades. Meest ja mesindussaadustest valmistatakse kõike võimalikku – isegi kauneid vahaküünlaid! Aude talu oma korjemaale lisaks külvab naaber talupidaja põldudele ka meetaimi. Kogu Ülle ja Andruse ettevõtlusest jäi hinge võrratu ja hea esteetiline tunne.

Ka varasemad taluhooned ja ümbrus on väga koras: aidad + liigirikas aed: lillede ja hekkidega + vanavanaisa istutatud tammed – pärnaallee. 4 põlvkonda ühes kaunis talus – kahe suure katuse all! Parim – imelise koostöö tulemus, mida on õnn kohata harva! Tekkis sügav austus nende väga töökate inimeste vastu – selle maapere tegemiste osas, kus iga pereliige tegeleb oma reaga/niššiga – just ühise tulemuse nimel.

Ööbimine hotellis „Metsis“, kus nagu võiski arvata, jätkus mesindusarutelu ehk veel mitu tundi peale kolmekäigulist õhtusööki.

Laupäev, 26.september

Päevane marsruut: Valga – Vana_Kuuste /Kaspri talu/ - Kolkja – Varnja – Alatskivi – Kadrina küla

Valga mesinduskauplus – kohtumine mesinik Tõnu Sõrmusega.

Mesinik Tõnu Sõrmus peab lisaks oma mesindusele ka Valgas mesinduskauplust, valmistab ise olulisi ja nutikaid mesinduse tarvikuid. Nendega tutvuti ja osteti õppereisil osalejate poolt suure huviga. Väga tänuväärne tegevus. Lisaks ümbruskonna mesinike varustamisele on tal väljapool mesindushooaega tubli töö mesindustarvikute valmistamise näol olemas. Vajadusel palkab ka abilisi.

Kohakülastus Vana-Kuustes Kaspri talus - Ormi ja Ragne Neevits

Vinged noored inimesed. Kui me kohale jõudsime, rullis Ormi veel põllul silo ja heina lambakarja tarbeks. Kui lõpetas, siis liitus meie grupiga! Rõõmsameelne Ragne koos väikese pojaga ootasid juba

meie bussi saabumist oma mitmekülgse ettevõtlusega tutvuma.

Müts maha nende tublide noorte ees, kes käitlevad ise oma talu saadusi – müüvad oma talupoes

mett, liha, kala ja palju muud.

Nad on suutnud kõigist nõuetest n. ö. läbi närida – neid täita, kõige selle mitmekülgsega suurepäraselt hakkama saada. Nende talus on lisaks

mesindusele veel lamba- ja kalakasvatus.

Kõik kolm põhiala heal tasemel. Neljas põhitegevus taluturism, kus nad neid kõike kolme maaettevõtluse tegevusi tutvustavad, nii lastele kui täiskasvanutele. Viimastele õppe eesmärgil ka üritused saunaga. Kuid korraldavad veel lisaks Tartu linnalastele päevaseid lastelaagreid, et lastele anda võimalust maaelust osa saamiseks! Perenaine Ragne on sedavõrd imeline suhtleja, et väärrib sügavat austust – selline heatahtlikus, elujõud ja avatus ning imeline tegutsemise ja organiseerimise oskus. Nad on enamus hooneid ise ehitanud. Ormil ja Ragnel valmis just uus mesindusmaja – ka mesila oli heas korras. Suurtes kalatiikides kubises 5 liiki kalu. Ja lambad olid, tänu paljudele ekskursioonidele, julgeks koolitatud ☺

See Kapri talu sobis parimal viisil 26.septembril “Maal elamise päeva” tähistama.

Sõit Kolkja külla

Nüüd keeras meie bussinina Peipsi poole.

Lõunat sõime Kolkja Kala- ja Sibularestoranis, 3-käigulise lõuna tõi meile lauale Peipsi ääre vanausuliste järeltulijad stiliseeritud rahvarõivais näitsikud, nagu ajaloost välja astunud. Lõunaks Peipsiääre rahvustoit. Polegi vaja kuhugi piiritaha sõita, ka meie tillukesel Eestimaal on imelised rahvakillud suutnud säilitada oma kultuuri ja kombes! Näiteks tee ja koogi kõrvale polnud lusikat, kuna spetsiaalselt valmistatud magus oli vaja panna põske ning tee peale "luristada" ☺. Kogu vanausuliste piirkonda tähistas tore märk – majade seinal, tekstiga "Oleme võrgustunud", puust märgi pildil sibulavõrk!

Kostja Sibulatalu kohe Sibula- ja kalarestorani lähedal oli meil tore jalutuskäik vana-usuliste

külatänaval – Kostja Sibulatalu.

Kuulsat Peipsiääre sibulat kasvatatakse 100% käsitööna, kõrgetes peenardes, kuna pikkade peenarde vahed on kahe labida pikkuse jagu sügavad. Kõik on ammu eelnevate inimpõlvade poolt läbimõeldud ning paika pandud. Kunagine Peipsijärve põhjakiht, kus too kuulus sibul kasvab, keeratakse sibulate väärt kasvu tarbeks igal sügisel pika varrega labidatega ümber nii, et puhanud pinnas uute sibulapeenarde vahakraavidest peenardele pealmiseks kihiks saaks. Sealne rahvas oskab seda, kuid noored kipuvad mujale laia maailma ning tõelist Peipsi ääre sibulat kipub nappima. Üle Eestimaa paljudel laatadel müüdu on juba traktoritega haritud maatükkidelt ning see pole see pole enam see. Oli vahva näha kauneid sibulapalmikuid ja sibulavõrke. Perenaine pakkus meile korvitäie tõeliselt

maitsvaid sooje pirukaid!

Kohakülastus – kohtumine Mesi Tare pererahvaga. Uus avatud Samovarimaja

Ja Peipsi Kogukonnaköögi tegemised. Mesindusalane õpituba.

Varnja külatänaval ääres on renoveeritud, puhtaks ja korda tehtud vanausuliste tareke - putitatud kogukonnamajaks, mille peremees on Margus Mesi. Toreدا mulje jättis suurt kasvu peremees madalas vanausuliste tarekese trepil. Tolle kogukonnamaja tänavapoolse seina peal oli

tänavaraamatukogu – vihma eest kaitstud kapp, kuhu soovijad saavad tuua või võtta omale lugemist. Tolles tarekeses saab ka ööbida või pidusid pidada. Lisaks on öömajavõimalused kogukonnamaja ukse ees Peipsi kaldal olevates paatides.. Põnevad ööbimisvõimalused mitmekümnele inimesele. Üks kaldale tõmmatud paat oli näiteks kujundatud noorpaaridele öömajaks – sviidiks. Kogukonnamaja õuel olid mitmed saunatamise võimalused. Kuna Mesitare peremees sai oma perenime Mesi esiisadelt, kes mesilasi pidasid, siis Mesi Tare külalised pidid sageli ka kohalikku mett küsima ning peremees Margus kõneles avameelselt oma kogemustest mesilastega. Ta on mõned aastad katsetanud ning mettki saanud, kuid eelmisel talvel pered järjekordselt hukkusid ning hetkel on ta rohkem hõivatud uue Samovarimaja tegevuste käivitamisega samal külatänaval. Juba eemalt paistiski uksekohal rippuv samovar. Samovarimaja trepil tervitamas Marguse naeratav abikaasa

Herling meid stiilses vanausuliste riietuses.

Samovarimajas oli välja pandud lugematu hulk väga erinevaid samovare, nii vanausuliste endi ajalugu, kui samovarid mujalt maailmast, kokku 150 ringis. Lisaks saime kuumast saapaga samovarist Ivan-tsaid maitsta ning täpelistelt alustassidelt luristada.

Toimus ka õpituba – mee degusteerimine ning

Õpetati ka imelise Ivantsai valmistamise ja kuivatamise tehnoloogiat ning ajalugu.

Kummardus põliskultuuri hoidjatele!

Õhtusöök **Alatskivi Mõisa Tallis** . Peale õhtusööki oli kosutav matk Alatskivi mõisa ümbruses ja

pargis.

Järgnes sõit Kadrina mõisa ja majutus.

Pühapäev, 27.september

Päevane marsruut: Kadrina küla – Pisisaare küla – Põltsamaa – Viljandi

Peale hommikusööki sõit Pisisaare külla.

Kubja mesindustalu – perekond Luguse mesinduslugu.

Lisaks suurepärasele reisi juhtidele, oli üks õppereisile minemise põhjustest jõuda perekond Luguste mesindustallu. Jõudsimme kauni loodusega paika, imeliste taimedega kaunistatud aeda mäekallaku peal – reljeefi vingelt ära kasutades imelise aia tarbeks. Mesinikel oli sealt tõesti palju kaasa võtta - õpetlikku, praktilist, kõik hoolega läbimõeldud, et raske mesiniku töö oleks kergem, tulemuslikum,

mõnusam.

Külaliste tervituseks oma ettevõtluses lausus südamlikud avasõnad perenaine Olvi Lugus. Siis alustas peremees Jüri mesinduses vaja mineva inventari ja abivahendite tutvustamisega.

Enamus neist tema oma valmistatud ning

väljamõeldud ja pikkade aastate jooksul täiuslikuks muudetud. Näiteks tutvusime erinevate tarutõstukitega, mis olid ka mesilaste sõbralikud. Korpustaru ei pidanud laiali tõstma, et alumises korpuses kõrgi vahetada, vaid mesinik Jüri kergitas ülemised korpused tõstukiga kõrgemale ja fikseeris kuni all töö tehtud. Samuti olid tal emadekasvatuseks nutikad abivahendid valmistatud. Või varroa tõrjeks kasutatavad seadmed jne. Ta oli leidnud ka aega kaunite graafikute ja kaalukõverate fikseerimiseks aastate kaupa ja need olidkenasti seinale riputatud. Sama nutikus ja hästi läbimõeldud kord oli ka meekäitlemise ruumides, kus raskete kargede transport autolt oli rippraudee ja taliga reguleeritud ja palju mud huvitavat.

Tervituskohvi ja koogikõrval jätkus juttu kauemaks.. Muidu ei oleks sealt tulema saanud, kui tubli Marianne ühispildi kutse andis Jüri ja Olvi väravas. Imeline, pikka iga neile armsatele töomesilastele

Jürile ja Olvile!

Edasu kulges sõit Põltsamaale ja kohtumine **mahemesinik Jaan Langebrauniga**

Ka seda kohtumist ootas suure huviga, kuna paarkümmend aastat tagasi olin kindel, et mahemesindus on Eesti Nokia. Ometi ei ole see juhtunud ning mahemesindus pole Eestimaal minu meelest veel käivitunud. Mesinike üldarvust on mahemesinikke 1%, kuid Lätis näiteks 10%, võttes Eesti mesinike üldarvuks 5000 ning Läti mesinike üldarvuks ligi 8000 mesinikku. Eestis lööb igal aastal mahemesindusele käega ~10 mesinikku ning ka uusi alustajaid on ~10 niit praeguse seisuga on mahemesinikke 53 ja selline ~50 on püsinud aastaid. Nende hulgas mõned – näiteks Taalid on 20 aastat vastu pidanud ja leiavadki, et nõuded mahemesinduses peavadki olema ranged. Jaan Langebraun kõneleski pikalt ja rahulikult oma karidest ning raskustest “läbinärimisest”. Kurtis, keegi ei taha tulla tema maade peale heina tegema, et tema saaks mahemesindustoetust. Ainult Eestis ainukesena Euroopa Liidus on mahemesinduse toetus seotud põllumaa olemasoluga, kuid näiteks Eesti mahekanad ja mahesead ei pea maad/põllumaad/rohumaad omama! Nagu mesilased tarvitaksid heina! Tahaksin küsida mida siis mahekanad, või mahesead tarvitavad? Kas suudavad kah nagu mesilased looduses/metsades ringi lennates söönuks saada – Eestimaa ametnike arvates? Kuna mul endal on mahemesinduse iga viimane nüanss üdini arusaadav, ei hakka Jaani juttu lahti rääkima. Üks asi, pani küll veidi imestama, et ta viib mesilaspered alles mais talvitumiskohast metsadesse. Et ta lihtsalt oma 110 mesilasperet varem viia ei jõua.... Kuid enamus aastaid, kui tänavune kõrvale jätta, saavad mesilaspered oma esimese korje sarapuudelt ja remmelgatelt /pajudelt juba märtsi lõpus- aprillis. Kuid eks tubli, rahulik mees ise teab, kuidas suudab ja jõuab.

Lõunasöök **Kamari külas ja kohtumine põllumajanduskonsulent Liia Lustiga**

Tubli külarahvas on tänu PRIA kogemusega raamatupidamise konsulendile ja heale projektikirjutajale suutnud Kamara koolimaja renoveerida ning kohaliku kogukonna vahvalt käima lükanud. Nende pakutud tubli kõhutäis oli suurepärane ja maitsev. Lisaks kaunis maalinäitus saalis.

Sõit „Meemeistrite“ juurde

Tasub tutvuda nende kodulehega. www.meemeistrid.ee

„Meemeistrid“ – on ühe pere kahe põlvkonna tublid mesinikud, kes peavad üle 200 mesilaspere. Noor põlvkond on suutnud – vaatamata tagasilöökidele, mitmete suurte projektide ning ka toetuste toel käivitada tõelise tänapäevase meetootmiseks vajalikud tehnoloogilised lahendused ja võimsad hooned. Nagu noorem mesinik ütles, et siin toimubki mee meisterdamine! Mee muidugi valmistavad mesilased, arvas ka vanem meemeister. Kuid Meemeistritel toimub meekuivatamine ning enne vurritamist ka soojendamine jne. Samas on ka meeladu ühtlaselt jaheda temperatuuriga paigas. Kõik toimib automaatselt. Neil on kujundatud väga kaunid pakendid ning nad valmistavad palju erinevaid meesegusid. Tutvusime põhjalikult ka nende vahasulatamise tehnoloogiaga ja palju muuga.

Tagasijõudmine Viljandisse jõudsime kell 17.00 – väga tarkade ja väsinutena.. Täname uskumatult vahva ja suurepärase õppereisi eest.

Eha Metsallik – tekst

Marianne Rosenfeld - fotod